

Coimisiún na Scrúduithe Stáit
State Examinations Commission

Scrúdú na hArdteistiméireachta, 2022

Tíreolaíocht

Cuid a Dó

Ardleibhéal

Dé hAoine 10 Meitheamh Maidin 9:30 – 12:20

320 marc

Ná tabhair an ceistpháipéar seo ar ais.
Ní chuirfear ar ais chuig Coimisiún na Scrúduithe Stáit é.

CUID A DÓ – CEISTEANNA STRUCHTÚRTHA agus AISTE – 240 MARC

Ní mór duit **TRÍ** cheist a fhreagairt. Ní ceadmhach duit gach ceann de na trí cheist a roghnú as an roinn chéanna. Féadfaidh tú dhá cheist a roghnú as an roinn chéanna más mian leat.

- Roinn 1 – **Patrúin agus Próisis sa Chomhshaol Fisiceach** (Ceist 1-3)
- Roinn 2 – **Tíreolaíocht Réigiúnach** (Ceist 4-6)
- Roinn 3 – **Toghaonaid** (Ceist 7-12)
- Roinn 4 – **Roghaonaid** (Ceist 13-24)

Tá na ceisteanna go léir ar aon mharc.

FREAGAIR NA CEISTEANNA SEO SA FHREAGARLEABHAR INA BHFUIL CUID A hAON

ROINN 1

PATRÚIN AGUS PRÓISIS SA CHOMHSHAOL FISICEACH

Ceist 1 go 3

Tá 80 marc ag gabháil le gach ceist.

Ceist 1

1A. Léarscáil na Suirbhéireachta Ordanáis

Scrúdaigh an léarscáil 1:50 000 agus an eochair eolais de chuid na Suirbhéireachta Ordanáis a ghabhann leis an bpáipéar seo.

Tarraing sracléarscáil leathscála den limistéar a thaispeántar.

Ar an tsracléarscáil, taispeáin agus lipéadaigh gach ceann díobh seo a leanas mar is ceart:

- Cúrsa iomlán Abhainn na Siúire
- Limistéar talún atá os cionn 400 m
- Rian rothaíochta Rianta Rothaíochta Phort Láirge (*Waterford Cycling Trails*) ó S 148 180 go S 200 218
- Limistéar d'fhoraois bhuaircíneach ó thuaidh den Thuaidhlíne 24 agus siar ón Oirlíne 17.

[20m]

1B. Gníomhaíocht Theicteonach – Tírdhreach na hÉireann

Scrúdaigh an tionchar a bhí ag gníomhaíocht theicteonach ar thírdhreach na hÉireann.

[30m]

1C. Idirghníomhaíocht an Duine le Timthriall na gCarraigeacha

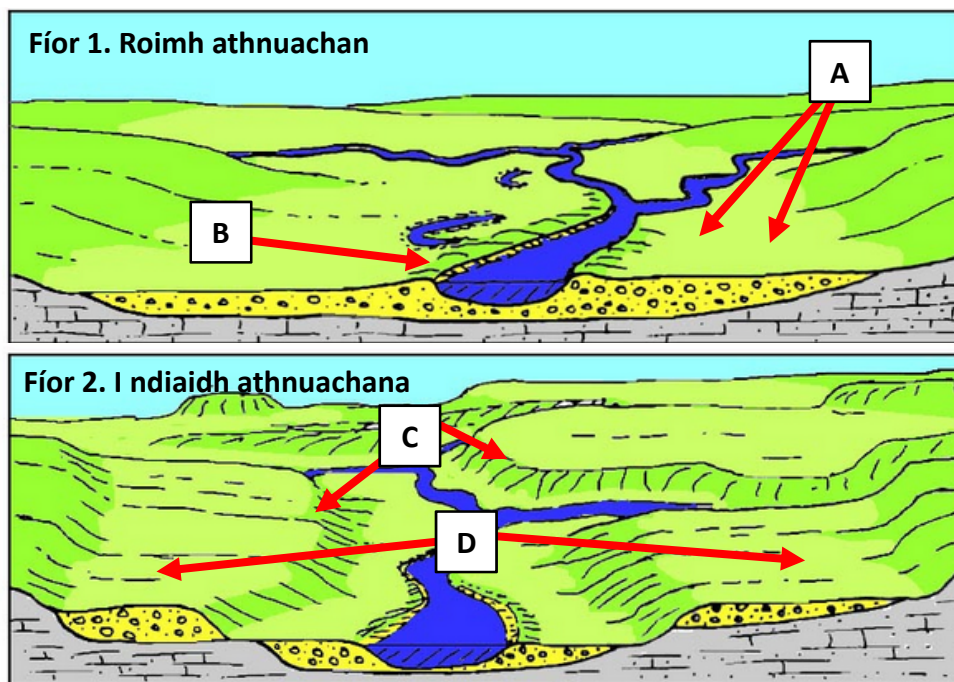
Scrúdaigh conas a idirghníomhaíonn daoine le timthriall na gcarraigeacha, agus tú ag tagairt do cheann **amháin** acu seo a leanas:

- Mianadóireacht
- Eastóscadh ábhar foirgníochta
- Saothrú ola/gáis
- Táirgeadh fuinnimh gheoiteirmigh.

[30m]

Ceist 2

2A. Coigeartú go Bonnleibhéal

Curtha in oiriúint ó www.geologycafe.com

Scrúdaigh na léaráidí thuas ina dtaispeántar tírdhreach abhann roimh athnuachan agus i ndiaidh athnuachana. Freagair gach ceann de na ceisteanna seo a leanas.

- Ainmnigh na tírghnéithe abhann atá lipéadaithe mar **A** agus **B** i bhFíor 1.
- Ainmnigh tírghnéithe athnuachana na habhann atá lipéadaithe mar **C** agus **D** i bhFíor 2.
- Ainmnigh **dhá** tírghné chosta a fhoirmítear de thoradh ar choigeartú go bonnleibhéal.
- Mínigh go hachomair cúis **amháin** atá le hathnuachan abhann.
- Mínigh go hachomair cad a chiallaíonn *leathmhá*.

[20m]

2B. Próisis Dromchla

Freagair (i) nó (ii)

- Scrúdaigh an ról atá ag **próisis an chreimthe** i bhfoirmiú tírghné abhann **amháin** nó tírghné cósta **amháin** nó tírghné oighreach **amháin** a bhfuil staidéar déanta agat uirthi.

Nó

- Déan cur síos agus tabhair míniú ar **na tosca a rialaíonn oibriú** próiseas ollghluaiseachta **amháin** a bhfuil staidéar déanta agat air.

[30m]

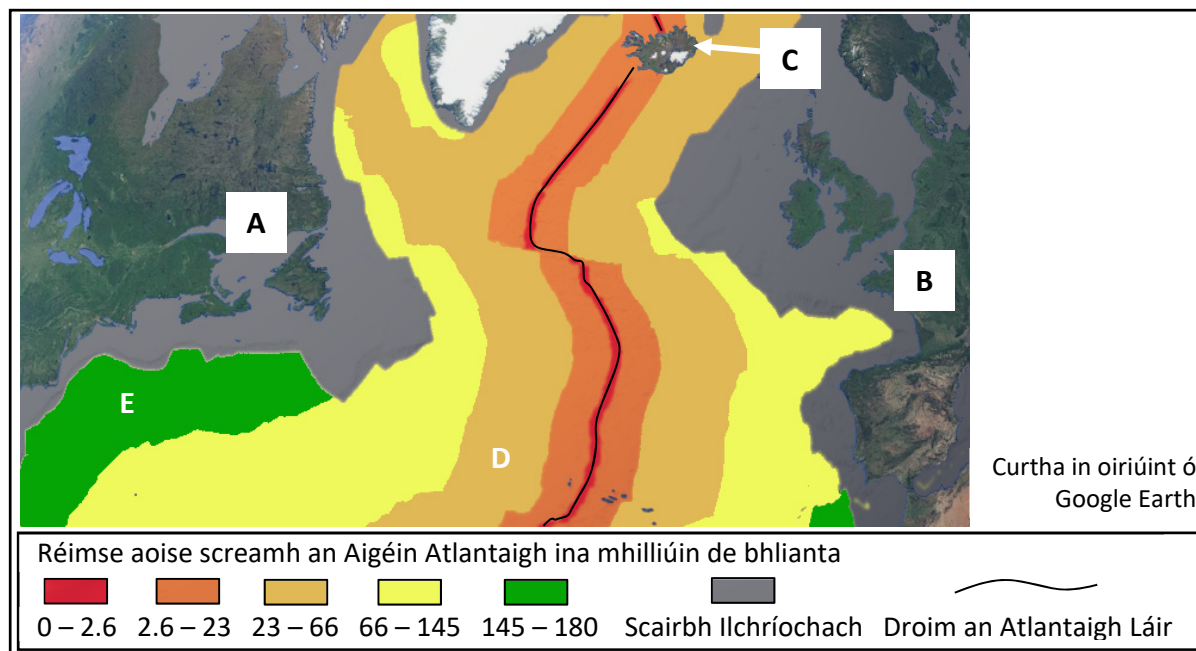
2C. Carraigeacha Meiteamorfacha

Scrúdaigh foirmiú na gcarraigeacha meiteamorfacha, agus tú ag tagairt do shamplaí in Éirinn.

[30m]

Ceist 3

3A. Teicteonaic Phlátaí

Scrúdaigh an íomhá thuas ina dtaispeántar teorainn phlátaí in Aigéan an Atlantaigh Thuaidh agus an aois atá ag screamh an aigéin sa limistéar sin. Freagair gach ceann de na ceistanna a leanas.

- Ainmnigh gach ceann de na plátaí teicteonacha atá lipéadaithe **A** agus **B**.
- Ainmnigh an tír, a bhfuil lipéad **C** uirthi, atá suite ar feadh Dhroim an Atlantaigh Láir.
- Luaigh réimse aoise screamh an aigéin ag gach ceann de na suímh atá lipéadaithe **D** agus **E**.
- Cén cineál bruthcharraige is coitianta a fhoirmítear ar feadh dromanna láraigéin?
- Mínigh go hachomair an fáth a bhfuil screamh an aigéin ag **E** níos ársa ná screamh an aigéin ag **D**.
- Mínigh go hachomair cad a chiallaíonn an téarma *líne Moho*.

[20m]

3B. Síonchaitheamh

Mínigh ról na teochta i bpróiseas/bpróisis an tsíonchaithimh fhisicigh/mheicniúil.

[30m]

3C. Idirghníomhaíocht an Duine le Próisis Dromchla

‘Bíonn tionchar ag gníomhaíocht an duine ar phróisis dromchla.’

Scrúdaigh an ráiteas seo agus tú ag tagairt do cheann **amháin** díobh seo a leanas:

- Tionchar dambaí ar phróisis abhann
- Tionchar obair chosanta cósta ar phróisis chósta
- Tionchar ghníomhaíocht an duine ar ollghluaiseacht.

[30m]

ROINN 2

TÍREOLAÍOCHT RÉIGIÚNACH

Ceist 4 go 6

Tá 80 marc ag gabháil le gach ceist.

Ceist 4

4A. Scileanna Léarscáile

Tarraing léarscáil imchrutha d'Éirinn.

Taispeáin agus ainmnigh gach ceann díobh seo a leanas uirthi:

- An t-imchruth de réigiún ainmnithe **amháin**
- An t-imchruth de ghné rilífe ainmnithe (talamh ard nó íseal) laistigh den réigiún sin
- Lárionad uirbeach ainmnithe **amháin** sa réigiún sin
- Abhainn ainmnithe **amháin** sa réigiún sin.

[20m]

4B. Dinimic Réigiún – Iompar

Scrúdaigh an tábhacht a bhaineann le cúrsaí iompair i bhforbairt an gheilleagair in **dhá** réigiún chontrártha ar bith **san Eoraip** (nach bhfuil in Éirinn), a bhfuil staidéar déanta agat orthu.

[30m]

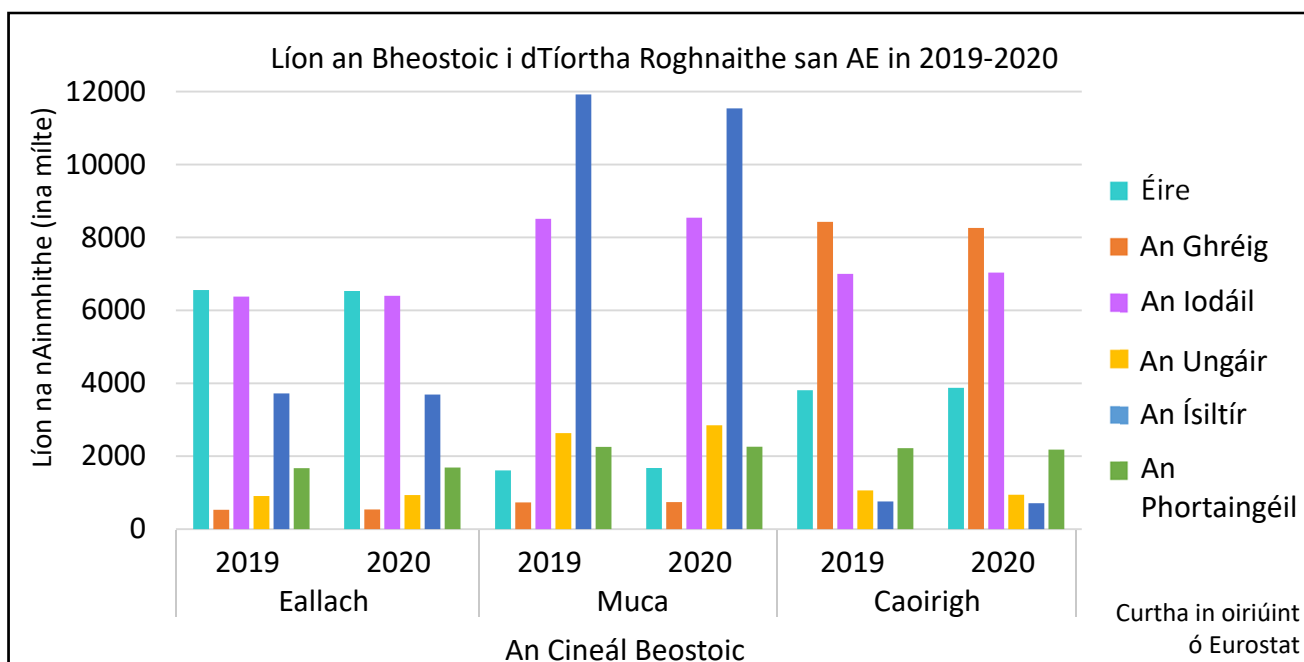
4C. Coincheap Réigiúin

Scrúdaigh an dóigh ar féidir úsáid a bhaint as cultúr **nó** as aeráid chun réigiúin a shainmhíniú. Bíodh tagairt agat do shampla(í) a bhfuil staidéar déanta agat air/orthu.

[30m]

Ceist 5

5A. An Talmhaíocht san Aontas Eorpach

Scrúdaigh an bharrachairt thuas ina dtaispeántar líon an eallaigh, na muc agus na gcaorach i dtíortha roghnaithe den Aontas Eorpach in 2019 agus in 2020, agus freagair gach ceann de na ceistanna seo a leanas.

- Cén t-ainmhí ab airde líon sa Ghréig in 2019?
- Ainmnigh **dhá** tír ar an gcairt thuas a raibh níos mó ná 2 mhilliún muc iontu in 2019.
- Cén tír ar an gcairt thuas a raibh níos mó ná 6 mhilliún de gach cineál beostoic inti in 2020?
- An méadú nó laghdú a tháinig ar líon na muc san Ísiltír idir 2019 agus 2020?
- Ainmnigh polasaí **amháin** ar leith de chuid an Aontais Eorpaigh a mbíonn tionchar aige ar fhorbairt na talmhaíochta.
- Mínigh go hachomair sochar **amháin** d'Éirinn a éiríonn as líon mór eallaigh bheith inti.
- Mínigh go hachomair fadhb **amháin** don chomhshaol a bhaineann le líon mór beostoic.

[20m]

5B. Gníomhaíocht Gheilleagrach Thánaisteach – Réigiún Ilchríochach / Fo-Ilchríochach

Scrúdaigh an dóigh a raibh tionchar ag **dhá** thoisc ar bith ar fhorbairt gníomhaíocht gheilleagrach thánaisteach i réigiún **Ilchríochach / Fo-Ilchríochach** (nach bhfuil san Eoraip) a bhfuil staidéar déanta agat air.

[30m]

5C. Dinimic Daonra

Tabhair míniú ar dháileadh an daonra ar fud réigiúin san **Eoraip** (nach bhfuil in Éirinn) a bhfuil staidéar déanta agat air.

[30m]

Ceist 6

6A. An tOideachas i dTíortha san Eoraip

An Céatadán den aoisghrúpa 25-34 bliain a raibh Oideachas Tríú Leibhéal orthu i dTíortha Roghnaithe den AE in 2012, 2016 agus 2020

	2012	2016	2020
An meán san AE	34.1	36.8	40.5
An Ghearmáin	28.9	30.5	35.1
Éire	50.3	54.3	58.4
An Spáinn	40.4	41.0	47.4
An Fhrainc	42.6	44.2	49.4
An Iodáil	22.5	25.6	28.9
An Liotuáin	48.6	54.9	56.2
An Ungáir	30.5	30.4	30.7
An Ísiltír	41.4	45.2	52.3

Curtha in oiriúint ó Eurostat

Scrúdaigh an tábla thuas ina dtaispeántar an céatadán den aoisghrúpa 25-34 bliain a raibh oideachas tríú leibhéal orthu i dtíortha roghnaithe den AE i mblianta roghnaithe.

Freagair gach ceann de na ceisteanna seo a leanas.

- Cén céatadán den aoisghrúpa 25-34 bliain san Ungáir a raibh oideachas tríú leibhéal orthu in 2016?
- Cén tír ina raibh an céatadán ab ísle den aoisghrúpa 25-34 bliain a raibh oideachas tríú leibhéal orthu in 2012?
- Liostaigh **dhá** thír ina raibh an céatadán den aoisghrúpa 25-34 bliain a raibh oideachas tríú leibhéal orthu in 2020 níos airde ná an meán san AE in 2020.
- An ardú **nó** laghdú a tháinig ar an gcéatadán den aoisghrúpa 25-34 bliain a raibh oideachas tríú leibhéal orthu i ngach ceann de na tíortha atá liostaithe idir 2012 agus 2020?
- Ríomh an difríocht a bhí idir an tír ina raibh an céatadán ab airde den aoisghrúpa 25-34 bliain a raibh oideachas tríú leibhéal orthu in 2020 agus an tír ina raibh an céatadán ab ísle.
- Ainmnigh institiúid tríú leibhéal **amháin** in Éirinn ina bhfaigheann mic léinn oideachas treasach.
- Mínigh go hachomair sochar **amháin** do réigiún a bhaineann le líon mór daoine a bheith ann a bhfuil oideachas tríú leibhéal orthu.

[20m]

6B. An Talmhaíocht in Éirinn

Tabhair cúiseanna le forbairt na talmhaíochta i réigiún in **Éirinn** a bhfuil staidéar déanta agat air, agus bíodh tagairt agat do **dhá** cheann ar bith de na tosca seo a leanas:

- Rilíf
- Aeráid
- Margaí.

[30m]

6C. Réigiúin Shocheacnamaíocha

Scrúdaigh na cúiseanna **agus** na hiarmhairtí a bhaineann le meath na tionsclaíochta agus tú ag tagairt do réigiún/réigiúin a bhfuil staidéar déanta agat air/orthu.

[30m]

ROINN 3
TOGHAONAI

Ceist 7 go 12

Patrúin agus Próisis i nGníomhaíochtaí Geilleagracha (Ceist 7, 8 agus 9)

Patrúin agus Próisis i gComhshaol an Duine (Ceist 10, 11 agus 12)

Tá 80 marc ag gabháil le gach ceist.

PATRÚIN AGUS PRÓISIS i nGNÍOMHAÍOCHTAÍ GEILLEAGRACHA

Ceist 7 go 9

Ceist 7

7A. Léarscáil na Suirbhéireachta Ordanáis

Scrúdaigh an léarscáil 1:50 000 agus an eochair eolais de chuid na Suirbhéireachta Ordanáis a ghabhann leis an bpáipéar seo.

Tarraing sracléarscáil leathscála den limistéar a thaispeántar.

Ar an tsracléarscáil sin, taispeáin agus lipéadaigh gach ceann díobh seo a leanas mar is ceart:

- Cúrsa iomlán bhóthar an N24
- Cúrsa iomlán an iarnróid
- Oifig phoist
- Carrchlós.

[20m]

7B. Cuideachta Ilnáisiúnta

Agus tú ag tagairt do chuideachta ilnáisiúnta **amháin** a bhfuil staidéar déanta agat uirthi, tabhair cur síos agus míniú ar **dhá** cheann ar bith díobh seo a leanas:

- Foinsiú amhábhhar agus comhpháirteanna
- Suíomh na n-aonad próiseála
- Suíomh na margaí.

[30m]

7C. Forbairt Inbhuanaithe

Scrúdaigh an dóigh ar féidir gníomhaíochtaí eacnamaíochta a fhorbairt ar bhealach inbhuanaithe d'fhonn a dtionchar ar an gcomhshaol a rialú.

[30m]

Ceist 8

8A. Trádáil na hÉireann

Na Comhpháirtithe Easpórtála is mó ag Éirinn in 2020

Comhpháirtí Easpórtála	Luach iomlán Easpórtálacha (€billiún)
Stáit Aontaithe Mheiriceá	51
An Bheilg	18
An Ghearmáin	18
An Ríocht Aontaithe	15
An tSín	10
An Ísiltír	9

Curtha in oiriúint ón POS

Scrúdaigh na sonraí thuas ina dtaispeántar na comhpháirtithe easpórtála is mó a bhí ag Éirinn in 2020 agus freagair gach ceann de na ceisteanna seo a leanas.

- Agus grafpháipéar á úsáid agat, tarraing graf oiriúnach chun na sonraí seo a léiriú.
- Mínigh go hachomair cad a chiallaíonn an téarma *comhardú na n-íocaíochtaí*.

[20m]

8B. Domhandú

Scrúdaigh an dóigh a dtéann an domhandú i gcion ar gheilleagar **amháin** i mbéal forbartha a bhfuil staidéar déanta agat air.

[30m]

8C. Gníomhaíocht Gheilleagrach Threasach

Agus tú ag úsáid fianaise ón léarscáil 1:50 000 de chuid na Suirbhéireachta Ordanáis de Chluain Meala a ghabhann leis an bpáipéar seo, pléigh an acmhainneacht le haghaidh fhorbairt na turasóireachta sa limistéar a thaispeántar ar an léarscáil. Bíodh tagairt agat do **gach ceann** díobh seo a leanas:

- Inrochtaineacht
- Seirbhísí (seachas iompar)
- Nithe is díol spéise.

[30m]

Ceist 9

9A. Tomhas na Forbartha

Sonraí as an Innéacs um Fhorbairt Dhaonna (IFD) do Thíortha Roghnaithe

Réigiún	IFD 1990	IFD 2019	Ionchas saoil tráth na breithe (blianta) 2019	An meánlíon de bhlianta scolaíochta 2019
An Iorua	0.849	0.957	82.4	12.9
Éire	0.773	0.955	82.3	12.7
An Astráil	0.871	0.944	83.4	12.7
SAM	0.865	0.926	78.9	13.4
An Bholáiv	0.551	0.718	71.5	9.0
Vítneam	0.483	0.704	75.4	8.3
Camarún	0.448	0.563	59.3	6.3
An Nígir	0.220	0.394	62.4	2.1

Curtha in oiriúint ó www.hdr.undp.org

Scrúdaigh an tábla thuas ina dtaispeántar an tInnéacs um Fhorbairt Dhaonna (IFD) agus táscairí forbartha do thíortha roghnaithe, agus freagair gach ceann de na ceisteanna seo a leanas.

- Cén tír ina raibh an t-ionchas saoil ab fhaide tráth na breithe in 2019?
- Cén tInnéacs um Fhorbairt Dhaonna (IFD) a bhí ann don Bholáiv i 1990?
- Cén meánlíon de bhlianta scolaíochta a bhí ag an gCamarún in 2019?
- Cé acu tír, Éire nó Vítneam, ba mhó méadú san IFD inti idir 1990 agus 2019?
- Mínigh go hachomair fáth **amháin** a bhfuil an t-ionchas saoil níos ísle i dtíortha áirithe ná mar atá sé i dtíortha eile.
- Dhá thoisc iad an t-ionchas saoil agus meánlíon na mblianta scolaíochta a mbaintear úsáid astu chun an tInnéacs um Fhorbairt Dhaonna a ríomh. Ainmnigh toisc eile.
- Mínigh go hachomair buntáiste **amháin** a bhaineann leis an Innéacs um Fhorbairt Dhaonna a úsáid chun forbairt gheilleagrach a thomhas.

[20m]

9B. Forbairt Gheilleagrach – Geilleagar Forbartha

Scrúdaigh an tionchar atá ag **dhá** cheann díobh seo a leanas ar fhorbairt na dtionscal gan chuing **nó** ar fhorbairt seirbhísí airgeadais **nó** ar fhorbairt na hollturasóireachta i ngeilleagar forbartha a bhfuil staidéar déanta agat air:

- Tosca fisiceacha
- Tosca daonna
- Tosca polaitiúla.

[30m]

9C. Polasaí an Aontais Eorpaigh

Scrúdaigh an dóigh a dtéann polasaithe éagsúla de chuid an Aontais Eorpaigh i bhfeidhm ar gheilleagar na hÉireann.

[30m]

PATRÚIN AGUS PRÓISIS i gCOMHSHAOL AN DUINE

Ceisteanna 10 go 12

Ceist 10

10A. Aerfótagraf

Scrúdaigh an t-aerfótagraf de Chluain Meala a ghabhann leis an bpáipéar seo.

Tarraing sracléarscáil den aerfótagraf, leath an fhaid agus leath an leithid.

Ar an tsracléarscáil, taispeáin agus lipéadaigh gach ceann díobh seo a leanas mar is ceart:

- Dhá shráid a bhuaileann le chéile
- Limistéar de thalamhúsáid fóillíochta
- Limistéar de thalamhúsáid eaglasta
- Limistéar de thalamhúsáid chónaithe.

[20m]

10B. Imirce

‘Bíonn tionchar ag gluaiseachtaí daonra ar réigiúin bhronntacha agus ar réigiúin ghlactha.’

Déan plé ar an ráiteas seo agus tú ag tagairt do cheann **amháin** díobh seo a leanas:

- Polasaí imirce san Aontas Eorpach
- Imirce ón tuath go ceantair uirbeacha i dtíortha atá i mbéal forbartha.

[30m]

10C. Teoiric an Lárionaid

Tabhair cur síos agus míniú ar Theoiric an Lárionaid agus tú ag tagairt do shampla(í) a bhfuil staidéar déanta agat air/orthu.

[30m]

Ceist 11

11A. Dlús Daonra

An Daonra iomlán, achar iomlán na talún agus dlús an daonra
i dtíortha Roghnaithe in 2020

Tír	An Daonra iomlán	An t-achar iomlán (ina km ²)	Dlús an Daonra (daoine per km ²)
An Bheilg	11,549,000	30,510	378.5
An Bhulgáir	6,951,000	93,030	74.7
An Chróit	4,058,000	56,594	71.7
An Ghearmáin	83,166,000	357,386	232.7
An Íoslainn	364,000	102,775	3.5
Éire	4,963,000	70,273	X
An Iodáil	60,244,000	301,338	199.9
An Ísiltír	17,407,000	41,198	422.5
An Spáinn	47,330,000	498,511	94.9

Curtha in oiriúint ó Eurostat

Scrúdaigh an tábla thuas ina dtaispeántar an daonra iomlán, achar iomlán na talún agus dlús an daonra i dtíortha roghnaithe in 2020. Freagair gach ceann de na ceisteanna a leanas.

- (i) Cad é an dlús daonra, ina dhaoine per km², a bhí san Iodáil in 2020?
- (ii) Cén tír ina raibh an daonra ab ísle in 2020?
- (iii) Cén tír ina bhfuil an t-achar iomlán talún is mó?
- (iv) Cé mhéad tír a bhfuil achar iomlán na talún iontu níos lú ná Éire?
- (v) Ríomh X, dlús an daonra, ina dhaoine per km², in Éirinn in 2020.
- (vi) Mínigh go hachomair **dhá** chúis a mbíonn dlús an daonra íseal i limistéir áirithe.

[20m]

11B. Athrú ar Fheidhmeanna Uirbeacha

Scrúdaigh an dóigh a bhféadfadh athrú teacht ar fheidhmeanna na n-ionad uirbeach le himeacht aimsire. Bíodh tagairt agat do shampla(i) in Éirinn.

[30m]

11C. Tréithe Daonra – Éire

Tabhair cur síos agus míniú ar an dóigh ar athraigh tréithe an daonra in Éirinn ó na 1950idí anall.

[30m]

Ceist 12

12A. Daonra

An Céatadán den Daonra a bhí os cionn 65 bliain d'aois, de réir Ilchríche in 2018

Ilchríoch	% den daonra os cionn 65 bliain d'aois
Meiriceá Thuaidh	15
Meiriceá Laidineach	8
An Afraic	3
An Eoraip	18
An Áise	8
An Aigéine	12

Curtha in oiriúint ó www.visualcapitalist.com

Scrúdaigh an tábla thuas ina dtaispeántar an céatadán de na daoine a bhí os cionn 65 bliain d'aois i ngach ilchríoch in 2018, agus freagair gach ceann de na ceistanna seo a leanas.

- Agus grafpháipéar á úsáid agat, tarraing graf a bheadh oiriúnach chun na sonraí seo a léiriú.
- Mínigh go hachomair dúshlán **amháin** a bhíonn roimh thíortha ina bhfuil líon mór daoine os cionn 65 bliain d'aois.

[20m]

12B. Uirbeachas sa Todhchaí

Pléigh **dhá** cheist a bheidh roimh chathracha sa domhan forbartha sa todhchaí.

[30m]

12C. Dáileadh Lonnaíochta

Scrúdaigh an léarscáil 1:50 000 de chuid na Suirbhéireachta Ordanáis de Chluain Meala a ghabhann leis an bpáipéar seo.

Agus fianaise ón léarscáil á húsáid agat, tabhair míniú ar an éagsúlacht i ndáileadh na lonnaíochta sna limistéir atá taobh ó thuaidh agus taobh ó dheas den Tuaidhlíne 21.

[30m]

ROINN 4

ROGHAONAD

Ceist 13 go 24

Tá 80 marc ag gabháil le gach ceist.

Nóta: Is fearr **trí** ghné nó **ceithre** ghné den téama a phlé go mion, in ionad plé ginearálta a dhéanamh ar líon mór pointí.

Idirspheáchas Domhanda

Nóta: Is fearr trí ghné nó ceithre ghné den téama a phlé go mion, in ionad plé ginearálta a dhéanamh ar líon mór pointí.

13. 'Is bealach é cumasú daoine chun fás geilleagrach a nascadh le forbairt an duine.'
Déan plé ar an ráiteas seo agus tú ag tagairt do phatrúin in úinéireacht na talún agus a dtionchar ar an bhforbairt.

[80m]

14. Scrúdaigh an dóigh ar féidir le cinntí sóisialta agus/nó cinntí polaitiúla dul i bhfeidhm ar gach ceann díobh seo a leanas:

- Dídeanaithe eacnamaíochta agus polaitíochta
- Ceisteanna faoi chearta an duine.

[80m]

15. Scrúdaigh an fhorbairt inbhuanaithe mar shamhail den fhorbairt sa todhchaí.

[80m]

Geo-éiceolaíocht

Nóta: Is fearr trí ghné nó ceithre ghné den téama a phlé go mion, in ionad plé ginearálta a dhéanamh ar líon mór pointí.

16. Mínigh an dóigh a dtéann airíonna ithreach i bhfeidhm ar fhorbairt ithreach.

[80m]

17. Agus tú ag tagairt do bhithóm **amháin** a bhfuil staidéar déanta agat air, tabhair fáthanna leis an gcineál aeráide atá sa bhithóm seo agus mínigh an dóigh a dtéann an aeráid seo i bhfeidhm ar na hithreacha agus ar an bhfásra sa bhithóm.

[80m]

18. Scrúdaigh an dóigh a dtéann fairsingiú fásaigh agus caomhnú i bhfeidhm ar an ithir.

[80m]

Cultúr agus Ionannas

Nóta: Is fearr **trí** ghné nó **ceithre** ghné den téama a phlé go mion, in ionad plé ginearálta a dhéanamh ar líon mór pointí.

19. Scrúdaigh tábhacht an reiligiúin mar tháscaire cultúir.

[80m]

20. Scrúdaigh an tionchar a bhíonn ag teorainneacha polaitiúla agus/nó fisiceacha ar ghrúpaí cultúir.

[80m]

21. 'Tá a lán tosca ilchineálacha ann a shainmhíníonn féiniúlacht chultúrtha.'
Scrúdaigh an ráiteas seo agus tú ag tagairt do chás-staidéar ar réigiún san Eoraip a bhfuil staidéar déanta agat air.

[80m]

Comhshaol an Atmaisféir agus na nAigéan

Nóta: Is fearr **trí** ghné nó **ceithre** ghné den téama a phlé go mion, in ionad plé ginearálta a dhéanamh ar líon mór pointí.

22. 'Bíonn tionchar ag tréithe aeráide ar an bhforbairt gheilleagrach.'

Déan plé ar an ráiteas seo agus tú ag tagairt do gach ceann díobh seo a leanas:

- Talmhaíocht
- Triomach agus fairsingiú fásaigh
- Turasóireacht.

[80m]

23. Déan plé ar fhoirmiú gach ceann díobh seo a leanas **agus** déan plé ar an dóigh a dtéann sé i bhfeidhm ar phatrúin na haimsire:

- Lagraigh sna domhanleithid láir
- Frithchíoclóin
- Leoithní gaoithe ar tír agus ar muir.

[80m]

24. Athraíonn tréithe aeráide le himeacht spáis agus ama.
Déan é sin a phlé.

[80m]

Ná tabhair an ceistpháipéar seo ar ais.

Ní chuirfear ar ais chuig Coimisiún na Scrúduithe Stáit é.

Fógra cóipcheart

D'fhéadfadh sé go bhfuil téacsanna nó íomhánna sa scrúdpháipéar seo nach é Coimisiún na Scrúduithe Stáit úinéir an chóipchirt orthu, agus d'fhéadfadh sé gur athchóiríodh iad, chun críche an mheasúnaithe, gan cead na n-údar a fháil roimh ré. Ullmhaíodh an scrúdpháipéar seo de réir Alt 53(5) *den Acht um Chóipcheart agus Cearta Gaolmhara, 2000*. Ní údaraítear aon úsáid dá éis chun aon chríche ach amháin chun na críche dá bhfuil sé beartaithe. Ní ghlacann an Coimisiún aon dliteanas as sárú ar bith ar chearta tríú páirtí a eascraíonn as dáileadh ná as úsáid neamhúdairithe an scrúdpháipéir seo.

Scrúdú na hArdteistiméireachta – Ardleibhéal

Tíreolaíocht Cuid a Dó

Dé hAoine 10 Meitheamh
Maidin 9:30 – 12.20